

Znati je treba

(Belokranjska)

Na Dolenjskem, zlasti v občini Šmihel-Stopiče, živi zelo veliko ciganov, ki se preživljajo po svetopisemskem izreku: »Poglejte ptice pod nebom, ki ne sejejo in ne žanjejo« — — —

Moški cigani sicer pridno tolčejo kamen za posipanje cest in so v tem opravilu pravi mojstri, pomagajo jim pri tem tudi nekoliko ženske, a kar zaslužijo, porabijo vse za pijačo in tobak. Cigani namreč zelo radi pijejo in kadijo — tudi ženske.

Preskrba vseh drugih potrebščin, kakor obleke in živeža, je dolžnost žensk. Cigan Jure se je rad pohvalil, da je njegova žena več vredna kot trije grunti zemljišča. Tako je znala ta prositi oziroma beračiti. — Ciganke hodijo dan za dnevom od hiše do hiše in moledujejo toliko časa, dokler ne dobe. Skoraj vsaka gospodinja jim hitro kaj da, samo da se jih iznebi.

Pa tudi Bela Krajina ni prosta ciganske nadloge. Blizu Črnomlja na zahodni strani imajo cigani na Kanižarici celo svojo vas. V bornih lesenih kočah pa stanujejo le pozimi. Kakor hitro nastane gorkeje vreme, jih žene njih ciganska kri iz kraja v kraj, od trate do trate, kjer taborijo po šotorih. Sicer so se privadili belokranjski cigani tudi na delo in hodijo kmetom pomagat, a prosjačenja kljub temu ne opuste. Navadno tudi ciganke niso zadovoljne samo z eno stvarjo, ampak bi rade vse, kar vidijo.

V neko hišo je prišla ciganka ravno ko je gospodar malical — po belokranjsko južinal — kruh in čebulo s soljo. Ciganka si je tudi tega zaželela in prosila: »Štrič, dajte še meni malo kruha, šoli in čebule!« Mož, hoteč se je iznebiti, ji reče: »Dam ti, ako mi vse troje izraziš z eno besedo.« — Prebri-sanka malo pomisli in nato hitro izusti: »Dajte mi krušoluka!«

Kaj je hotel? Ugnala ga je in kmet — mož-beseda — ji je uslišal prošnjo.
Fr. Š.

Mirko Kunčič

Čatež

Jaz sem Čatež,
gorski nagajivec,
večni klatež,
večni lahkoživec.*

*Ponočnjak sem:
vsepovsod voglárím;
zvit kot vrag sem:
noč in dan rovárím.*

*Ljubim zmedo,
burkasta dejanja,
begam čredo,
kadar planšar sanja.*

*Melodije
vrtoglave pojem —
hudobije
pa ni v srcu mojem.*

*Jaz sem Čatež,
gorski nagajivec,
večni klatež,
večni lahkoživec.*

* Čatež = slovensko bajeslovno bitje — nekakšen škrat — v Triglavskem pogorju.